

Overigens is de irkel weer rond, want we weten dat de eks Star awk, en andere eksen, op un beurt sien e fi tion s rijven. In *The Fifth Sacred Thing* stelt Star awk zi voor dat in een barbaars Amerika, over een kleine veertig jaar, San Fran is o geweldloze tegenstand biedt aan de warlords die op een gewelddadige manier uis ouden aan de westkust. In *The Moon under er Feet* herschept Ilyssa Kinstler et ver aal van Maria Magdalena, Maria en Jezus, als ingewijden en priesters van de ultus van de godin.

et experimenteren van edendaagse eksen met wat ze benoemen als magie –de kunst van rites, de ervaringsveranderingen, de verkenning van ulpmiddelen die nieuwe vermogens doen ontstaan, nieuwe mogelijkheden om te andelen en voelen–, is wat we adden kunnen verwa ten van de menswetens appen als ze binnen un vakdomein etzelfde soort risi o adden ge reërd als de experimentele wetens appen. We kunnen e ter ook de vraag stellen: maar is et eigenlijk geen kunst? Ja, op voorwaarde dat kunst aansluit bij aar eerste betekenis: te niek, kundig eid, bekwaam eid in et doen. En et feit dat de eksen de te niek die ze magie noemen verbinden met politiek, lijkt me nogal te vers illen met de band die de edendaagse kunst vaak met de politiek onder oudt.

Voor de eksen, net als voor de wetens appers, gaat et er niet om zi tot een publiek te ri ten, maar om zelf, samen met en die in dezelfde olle tieve produ tie zijn geëngageerd, met de ulpmiddelen te experimenteren die et mogelijk maken de verbeelding, de inventiviteit en de kra t om te strijden op te wekken.

Ontmoeting tussen sien e en fi tion. De betekenis van deze ontmoeting is voor mij de vervreemding, de omgevingsverandering geweest, de mogelijk eid om dat wat zi vandaag opdringt als 'normaal' te beleven in de vorm van vragen die mijn persoonlijke relatie tot wetens ap en ges iedenis ebben veranderd. et is gemakkelijk om de relatie van wetens ap en te niek met et imperialisme, et kolonialisme, et kapitalisme aan te klagen. We bevinden ons zogezegd 'op vertrouwd terrein'. Maar de vragen

die ik eb leren stellen, reëren een effe t van vervreemding, van omgevingsverandering, omdat ze de edendaagse wetens ap en te niek vastknopen –stit – aan experimenteel onderzoek naar un identiteit. We kunnen natuurlijk de strijd aanbinden met de rol die ze spelen, maar we kunnen ook strijden met nieuwe vragen, die nieuwe, mogelijke identiteiten a tiveren.

Zi interesseren voor experimentele wetens appen als s eppend oeuvre, betekent al dat un istoris e identiteit 'abnormaal' wordt, omdat dit s eppend oeuvre put uit een ges iedenis waarin et over eersende t ema de obje tieve ma t van feiten tegenover illusies, bijgeloof en vers ijnselfen was. De wetens appers waar ik van ou, reëren nieuwe vragen, nieuwe soorten ges iedenis die de mens met nieuwe vormen van menszijn asso iëren. Waarom wordt niet et vermogen tot reëren ge uldigd, maar et vermogen tot vernietigen van wat we eenvoudig overtuigingen noemen?

In dat geval ebben we niet langer te maken met een wetens appelijke 'spirit' die aangeklaagd of geërd kan worden, maar met vragen die de ervaring van vervreemding, van omgevingsverandering propageren: dat wat we wetens ap noemen, ad kunnen deelnemen aan eel andere ges iedenissen. Waarom ebben we geen laboratoria voor et worden ge reërd, waarin men experimenteert met andere soorten wezens? Wezens waarvan et bestaan niet kan worden bewezen, maar wel ervaren door wat ze mogelijk maken wanneer men leert zi tot en te ri ten? We weten oe we elektronen kunnen oproepen, we kunnen experimentele ulpmiddelen reëren die ze de mogelijk eid geven un bestaan te bewijzen. Maar in de s olen weet men niet oe men wiskundige abstraties kan oproepen, men doet of et normaal is om te leren tellen. Wat zouden ritzen zijn die de moeilijke, veeleisende ontmoeting met de irkel ultiveren, de irkel die zoveel wiskundige verbeeldingskra t eeft opgewekt, of de ontmoeting met al die kennis, die een sele tiwapen wordt omdat ervan wordt uitgegaan dat et normaal is om te leren?

We zouden de dingen nog anders kunnen formuleren: waarom is de Renaissance, waarin we de figuur van de Normale Mens zien vers ijn –dat wil zeggen: de rationele mens die de wereld

leert verkennen die ij moet veroveren, waarin ij overtuigingen en bijgeloof gaat a tervolgen– ook de periode waarin eksen worden verbrand?

Zonder et ontrast tussen wetens appelijke su essen en et su es van de sien e-fi tionromans die me aanspraken, zou iker, net als vele anderen, ten onre te genoegen mee ebben genomen et feit aan te klagen dat men vrouwen eeft verbrand. In dat geval ad ik mijn moderne identiteit be ouden: iemand die et vers il kent tussen wat e t bestaat en wat alleen maar obje t is van geloof. Ik zou in et normaal-zijn gevangen zijn geweest. ☺

Vertaling Jorinde Brokke

deze tekst valt onder de reatieve ommons opyright li ensie

1 'De kinderen van Summer ill' is et verslag van de radi ale onderwijsexperimenten, die in de jaren 1970 aan de Summer ills ool in Groot-Brittannië werden uitgetest. Op deze ool werden kinderen niet meer verpli t om naar de lessen te gaan, .q. mo ten zij un tijd ook anders invullen, bijvoorbeeld met spelen, knutselen of zelf te verzinnen a tiviteiten. In et boek *Summer ill*, ges reven door de opri ter van de Summer ills ool, Alexander Neill (Bijleveld, Utre t 1972), wordt een rapport van de s oolinspe tie ge iteerd: 'De kinderen zijn zeer levenslustig. Van verveling is geen sprake. Op s ool eerst een sfeer van tevreden eid en verdraagzaam eid. ier en daar wijkt et gedrag af van de algemeen aanvaarde norm, maar un vriendelijk eid en natuurlijk eid en et totaal ontbreken van verlegen eid of zelfingenomen eid maakt en tot plezierige mensen om mee om te gaan.'